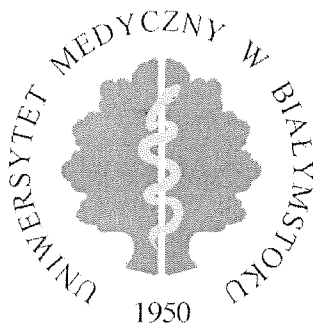

**Ocena rozprawy na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu
w dyscyplinie nauki medyczne
mgr dietetyki Agaty Krasieńskiej
pt.: "Wpływ aktywnego i intensywnego nadzoru dietetycznego na przebieg otyłości u
dzieci".**

Otyłość jest chorobą cywilizacyjną, która przybrała w ostatnich dekadach postać pandemii. Problem dotyczy nie tylko dorosłych, ale również populacji wieku rozwojowego – liczba dzieci i nastolatków z otyłością narasta w szybkim tempie, również w Polsce. Wyniki najnowszych badań w populacji polskich dzieci wykazały, że na nadwagę lub otyłość cierpi 18% chłopców i 14% dziewcząt. Najczęstszą postacią otyłości jest ta hiperalimentacyjna, gdzie istotą jest dodatni bilans energetyczny organizmu – po prostu nadmiar spożywanej energii wobec wydatkowanej, przy równoczesnym braku innych chorób prowadzących do jej rozwoju. Dotychczasowe, liczne już obserwacje wskazują, że otyłość od wczesnego dzieciństwa prowadzi do szeregu powikłań metabolicznych, strukturalnych, społecznych i psychologicznych, zwiększa ryzyko chorób szczególnie na podłożu sercowo-naczyniowym oraz skraca przewidywaną długość życia.

Cały czas trwają badania nad poszukiwaniem mechanizmów i okoliczności rozwoju nadmiernej masy ciała, a z drugiej strony poszukiwania optymalnych sposobów leczenia otyłości w wieku rozwojowym. Najważniejszymi elementami leczenia otyłości u dzieci i młodzieży są zbilansowane żywienie, właściwe wybory żywieniowe, zwiększenie aktywności fizycznej, czyli szeroko pojęta modyfikacja stylu życia całej rodziny. Ciągłe nie istnieje skuteczne i bezpieczne leczenie farmakologiczne czy chirurgiczne. Praca mgr dietetyki Agaty Krasieńskiej dotyczy zatem bardzo ważnego i aktualnego tematu, jakim jest próba leczenia otyłości poprzez zmianę stylu życia z zastosowaniem aktywnego i intensywnego nadzoru dietetycznego w grupie dzieci z nadmierną masą ciała, będących podopiecznymi Kliniki Diabetologii i Otyłości Wiekowej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu.

Przedstawiona mi do oceny praca ma układ typowy dla rozprawy na stopień doktora. Rozprawa liczy w sumie 151 stron, w tym 37 tabel, 2 ryciny i 9 wykresów w tekście podstawowym. Obejmuje słowa kluczowe w języku polskim i angielskim, wykaz skrótów stosowanych w pracy, szczegółowy spis treści, wstęp, założenia i cele pracy, rozdział pacjenci i metody, wyniki, omówienie wyników i dyskusję, wnioski, piśmiennictwo, streszczenie w języku polskim i angielskim, spis tabel i rycin, oraz aneks z załącznikami, zawierającymi zgody komisji bioetycznej. Mgr Agata Krasieńska powołuje się na 348 pozycji aktualnego i w znacznym stopniu anglojęzycznego piśmiennictwa. Swoje wyniki omawia również w oparciu o bogate piśmiennictwo krajowe, w tym prace pochodzące z własnego ośrodka.

W obszernym wstępie, liczącym 40 stron, Doktorantka w bardzo przejrzysty i skondensowany sposób opisuje na początku epidemiologię otyłości u dzieci, zwracając uwagę na jej narastający trend. Następnie omawia przyczyny otyłości ze szczególnym, zwróceniem podkreśleniem czynników środowiskowych, możliwych do modyfikowania. W dalszej części wstępu dużo miejsca poświęca nawykom żywieniowym prowadzącym do nieprawidłowego bilansu energetycznego. Autorka w tej części dysertacji opisuje również aktywność fizyczną w sensie czasu spędzanego aktywnie w ciągu dnia. Kolejno opisuje kryteria rozpoznania i sposoby diagnostyki nadmiernej masy ciała, uzasadniając jednocześnie parametry użyte później w metodyce pracy doktorskiej. Dużą część rozdziału zajmuje omówienie sposobów i etapów leczenia otyłości dziecięcej. W tej części na uwagę zasługuje podkreślenie przez doktorantkę roli wielodyscyplinarnego zespołu terapeutycznego, w którego składzie kluczowa może okazać się rola dietetyka. We wstępie mgr Agata Kasińska opisuje jeszcze zasady zdrowego zbilansowanego żywienia, przegląd diet redukcyjnych dla dzieci z otyłością, a następnie elementy terapii behawioralnej. Na koniec zaś zamieszcza rozdział dotyczący powikłań otyłości pojawiających się już wieku rozwojowym z zespołem metabolicznym włącznie. Warto podkreślić, że cały ten rozdział może stanowić odrębny materiał na bardzo ciekawą pracę poglądową, zdecydowanie w wersji skróconej.

Za główny cel pracy doktorantka obrała ocenę wpływu intensywnego i aktywnego nadzoru dietetycznego na przebieg otyłości u dzieci. Realizację celu nadrzędnego mgr Agata Kasińska zaplanowała poprzez sprecyzowane cele szczegółowe:

1. Poddanie badanej grupy pacjentów rocznemu aktywnemu i intensywnemu nadzorowi dietetycznemu oraz porównanie przebiegu ich otyłości z grupą kontrolną poddaną jednorazowej edukacji dietetycznej i pozostającej pod konwencjonalną opieką medyczną.
2. Ocenę parametrów stylu życia (jakości diety, aktywności fizycznej oraz czasu przed ekranem) i analizę ich wpływu na przebieg otyłości celem poszukiwania efektywnych zaleceń promujących normalizację masy ciała.
3. Ocenę występowania powikłań metabolicznych u badanych dzieci oraz wpływu aktywnego i intensywnego nadzoru dietetycznego, w tym promocji zdrowego stylu życia, na ich przebieg po roku interwencji.

Następnie mgr Agata Kasińska omawia badane grupy pacjentów oraz zastosowane metody badawcze i statystyczne. Grupę badaną stanowiło ostatecznie 75 pacjentów, podzielonych na dwie podgrupy – 25 osób w grupie intensywnej interwencji oraz 50 dobranych wiekowo dzieci w grupie opieki konwencjonalnej. Doktorantka szczegółowo opisała kryteria włączenia i wykluczenia z badania. Na rycinie 2 przedstawiła procedurę badania. Badanie zaplanowane zostało na rok. Grupa intensywnego nadzoru dietetycznego miała spotkania częstsze, w odstępach co najwyżej kilkutygodniowych. Spotkania polegały na pracy z całą rodziną i miały na celu przede wszystkim zmianę nawyków żywieniowych i życiowych w kierunku szeroko pojętego zdrowego stylu życia. Z analizy rozprawy należy wnioskować, że większość pracy z rodzinami wykonała doktorantka samodzielnie, praktykując jako dietetyk. W zastosowanych metodach na szczególną uwagę zasługuje opracowanie i wykorzystanie 15 punktowego autorskiego wskaźnika zdrowego stylu życia obok oficjalnego wskaźnika YHEI (*ang. healthy eating index*). W autorskim wskaźniku zdrowego stylu życia, autorka uwzględniła obok wielu bardzo istotnych pytań ściśle związanych z żywieniem, również pytania o aktywność fizyczną czy długość snu. Dodatkowo w badaniach autorka analizowała motywację oraz poziom wiedzy badanych grup pacjentów. Podstawowymi metodami badawczymi stały się oczywiście pomiary

antropometryczne oraz ocena stanu odżywienia. Kolejno mgr Agata Krasieńska wykonała badania laboratoryjne dotyczące powikłań metabolicznych otyłości (parametry przemiany lipidowej, węglowodanowej, ocena insulinooporności, ocena funkcji wątroby) oraz USG jamy brzusznej w kierunku stłuszczenia wątroby na początku badania. Szkoda, że powtórzenie tychże badań po roku objęło zdecydowanie mniejszą grupę pacjentów.

Dobór do obu grup nie odbył się zgodnie z zasadami randomizacji. Znacznie podniosłoby to wartość uzyskanych wyników i umożliwiło pewniejszą publikację wyników w formie pracy oryginalnej. Doktorantka sama krytycznie odniosła się do problemu braku randomizacji i ujęła w ograniczeniach badania, tłumacząc przyczyny rezygnacji z tej metody. Podobnie jak też zabrakło w metodach oceny składu ciała, z uwzględnieniem masy tłuszczowej i beztłuszczowej. W tej kwestii również doktorantka zdaje sobie sprawę z ograniczeń swojego badania oraz możliwości i tłumaczy w sposób rzeczowy brak zastosowania tychże metod.

W pracy zastosowano współczesne, nie budzące zastrzeżeń metody statystyczne, zgodnie z rozkładem analizowanych zmiennych oraz wynikające z założeń pracy. Prezentacja wyników odpowiada zastosowanym testom i rozkładowi badanych zmiennych.

Następnie Autorka przedstawiła wyniki swojej pracy. Sposób prezentacji danych cechuje godna podziwu skrupulatność. Doktorantka ilustruje wyniki wieloma tabelami i wykresami, które ułatwiają przyswojenie tak dużej dawki wiedzy. W wynikach badań doktorantka zwróciła uwagę, że w obu grupach badanych znaczna część rodziców i rodzeństwa ma nadwagę lub otyłość, i ich powikłania w postaci nadciśnienia, otyłości i cukrzycy. Wyniki te podkreślają zasadność pracy z całymi rodzinami, a nie tylko z pojedynczym pacjentem. Na uwagę zasługują wyniki badania, w którym doktorantka wykazała, że wraz ze wzrostem stopnia otyłości, rośnie liczba dodatkowych powikłań tego schorzenia.

Roczna praca z grupą pacjentów „intensywnego nadzoru” przyniosła wymierne kliniczne efekty, które mgr Agata Krasieńska przedstawiła w trzecim i kolejnych podrozdziałach części wyniki. Podział na mniejsze części sprzyja podążaniu za myślą naukową doktorantki. I tak w grupie intensywnego nadzoru Autorka wykazała istotnie mniejsze nasilenie otyłości mierzone za pomocą wszystkich użytych wskaźników w porównaniu z grupą opieki konwencjonalnej. W grupie intensywnego nadzoru doktorantka osiągnęła istotną poprawę w zakresie jakości diety w ocenie za pomocą obu użytych wskaźników (YHEI i autorskiego), jak również w zakresie czynników pozażywieniowych – dłuższą ilość godzin snu, większą ilość godzin aktywnych fizycznie w ciągu dnia. Wreszcie, grupa „intensywnego nadzoru dietetycznego” po roku okazała się istotnie poprawić w zakresie parametrów metabolicznych związanych z otyłością. W tej grupie autorka stwierdziła również istotne zmniejszenie liczby dodatkowych zaburzeń, elementów zespołu metabolicznego.

Stosując zaawansowane techniki statystyczne, regresji wielorakiej, mgr Agata Krasieńska wykazała, że na stan odżywienia, niezależny wpływ ma sposób żywienia, natomiast pozażywieniowe elementy stylu życia korelują ze stanem odżywienia w sposób prosty, po skorygowaniu ich wpływu o jakość diety przestają wykazywać istotność statystyczną.

W ciekawej, prawie 30 stronicowej, podzielonej na kilka tematycznych podrozdziałów Dyskusji Autorka odnosi uzyskane przez siebie kolejne wyniki do danych innych badaczy, rzeczowo tłumaczy uzyskane rezultaty. Jeszcze raz podkreśla konieczność objęcia opieką całej rodziny oraz konieczność opieki długoterminowej, aby podjęte działania miały szanse być skuteczne. Z dyskusji, będącej

podsumowaniem przeprowadzonych badań, wynika bardzo ważny przekaz dotyczący organizacji opieki nad dziećmi z otyłością. Mianowicie, że opiekę nad dzieckiem z nadmierną masą ciała powinien sprawować zespół terapeutyczny, w skład którego wchodzi różnego rodzaju specjaliści, a rola dietetyka jest kluczowa i niezbywalna, co autorka udowodniła w swoich badaniach. Wyrażam głęboką wiarę i przekonanie, że takie opracowania, jak recenzowana dysertacja doktorska, pozwolą na realną i stałą zmianę organizacji opieki medycznej nad dziećmi z nadmiarem masy ciała w Polsce, dzięki czemu będzie ona bardziej skuteczna. A przede wszystkim możliwa nie tylko w ramach prowadzonych badań naukowych.

Kończącą część dyskusji stanowi rozdział mocne strony i ograniczenia badania, w którym autorka sama krytycznie przygląda się przeprowadzonemu badaniu i punktuje jego niedociągnięcia. Świadczy to o dojrzałych umiejętnościach autorki krytycznego spojrzenia badacza na własne wyniki. Mgr Agata Kasińska zwraca również uwagę na możliwość kontynuacji badań i nakreśla ich kierunki. Dyskusja jest poprowadzona w bardzo interesujący sposób.

Rozprawę kończą trzy prawidłowo sformułowane wnioski, które wynikają z przeprowadzonych badań i stanowią klarowną odpowiedź na trzy szczegółowe cele dysertacji. 1. Aktywny i intensywny nadzór dietetyczny ma korzystniejszy wpływ na przebieg leczenia otyłości u dzieci, niż jednorazowe poradnictwo dietetyczne w powiązaniu z konwencjonalną opieką medyczną. 2. Poprawa jakości diety i zwiększenie aktywności fizycznej, jako elementy aktywnego i intensywnego nadzoru dietetycznego, są kluczowymi dla leczenia otyłości w wieku rozwojowym, przy czym jedynie sposób żywienia wywiera zasadniczy i niezależny wpływ na efekt terapii. 3. Aktywny i intensywny nadzór dietetyczny, poprzez poprawę stanu odżywienia, promocję zdrowych nawyków żywieniowych oraz aktywnego stylu życia, ma wpływ na zmniejszenie ryzyka i/lub przebieg metabolicznych powikłań otyłości u dzieci.

Poczynione przez mnie drobne uwagi krytyczne nie umniejszają wartości pracy, którą przeczytałam z dużym zainteresowaniem. Całość pracy świadczy o dużych umiejętnościach Doktorantki w planowaniu i przeprowadzeniu badań oraz wyciąganiu prawidłowych wniosków. Pragnę potwierdzić wysoką jakość merytoryczną, kliniczną i naukową ocenianej przeze mnie pracy, co zapewne jest także wynikiem ogromnego doświadczenia Promotora pracy doktorskiej, Pana Prof. Piotra Fichny. Gorąco zachęcam do kontynuacji podjętego tematu. Wiele możliwych problemów do dalszego opracowania poruszyła Autorka w dyskusji.

Podsumowując, stwierdzam że rozprawa mgr Agaty Kasińskiej pt.: "Wpływ aktywnego i intensywnego nadzoru dietetycznego na przebieg otyłości u dzieci" spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2016 poz 882, z późn zm.). W związku z tym mam zaszczyt przedstawić Radzie Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu wniosek o dopuszczenie mgr Agaty Kasińskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab n. med. Barbara Głowińska-Olszewska

Białystok, 15 listopada 2019